

Brasil experimenta

Fa un any el Brasil encetava una nova època amb l'inici de la presidència de Luiz Inácio Lula da Silva. Per primer cop el país tenia com a màxim dignatari un polític sorgit de la pobresa i format en els sindicats, amb ganes d'equilibrar el país. Els canvis promesos i esperats no van a gran velocitat, però no per això Lula ha deixat de mantenir l'esperança de la majoria dels brasilers.

Als brasilers els agrada parlar principalment de tres temes: de la selecció de futbol, de la sèrie de televisió de les nou del vespre i de la política de Luiz Inácio Lula da Silva. Si deixem de banda el debat sobre el mal moment que travessa Rivaldo a la selecció *canarina* i la commoció que pateixen diàriament els telespectadors amb les històries de Celebridade, la societat brasilera ha viscut els dotze darrers mesos en un estat de passió política incomparable. El món els observa i ells, conscients dels seus límits però orgullosos com ningú de la seva condició nacional, han hagut de donar la talla.

Qui s'ha guanyat l'atenció mundial d'una manera gairebé sentimental –el seu eslogan electoral era “Lula, pau i amor”– és el nou president, un soldador metal·lúrgic de professió, originari de les pobres latituds del nord-est brasiler i de pares pagesos i analfabets. El món ha descobert Lula i l'ha batejat com l'esperança blanca, però a ell li ha costat suor i llàgrimes arribar a la presidència del país: el 1980 ja liderava les grans vagues contra el règim militar i poc després, amb l'arribada de la democràcia el 1986, va fundar i presidir el Partit dels Treballadors (PT). D'aleshores ençà, Lula s'ha presentat quatre vegades com a candidat a governar un país de gairebé cent vuitanta milions de persones, essent derrotat per Fernando Collor el 1989 i en dues ocasions per Fernando Henrique Cardoso, el 1994 i el 1998. Precisament en unes eleccions a les quals Cardoso no es podia tornar a presentar, Lula va derrotar de llarg el candi-

dat oficialista i exministre de Sanitat José Serra.

La victòria de Lula l'octubre de 2002 i la seva posterior proclamació com a president del Brasil ara fa un any va obrir una sèrie d'expectatives de canvi social que només s'han començat a complir o que només es compliran parcialment, segons la lectura que se'n faci. Però resulta indiscutible que, com algú ja ha deixat escrit, Lula és l'última possibilitat de l'esquerra llatinoamericana per demostrar que pot governar un país des del seu marc institucional.

Entre l'admiració i la burla. Hi ha un efecte curiós en la manera que tenen els brasilers de valorar el carisma i la capacitat de l'històric opositor ara president: les classes populars són les que demanen paciència perquè el Govern governi i les classes mitjanes es mostren molt crítiques perquè consideren que el *jeito petista* o la manera de governar del PT només s'atreveix a perjudicar-los a ells i no als més rics. No ho ha tingut fàcil Lula en aquests primers dotze mesos: malgrat tenir el 70% de popularitat en totes les enquestes i comptar amb la paciència de la majoria de la societat, els mitjans de comunicació l'han cosit a crítiques i fins i tot l'han ridiculitzat. Hi ha revistes de gran tirada com *Veja* que han acusat el partit de Lula de “nepotisme voraç” en el desembarcament a l'administració i en un to més lleuger però gens innocent ha recopilat sumàriament totes les pifies del president. Queda per a la història una visita recent a Namíbia en la qual el president, en veure els carrers nets i polits de la



Luiz Inácio Lula da Silva no ha pogut aconseguir encara els resultats desitjats, però compta amb el ple suport de les classes més desfavorides del Brasil. Els atacs d'alguns mitjans de comunicació i de les classes mitjanes no fan minvar la paciència de la majoria. De fet, tot just porta un any al capdavant del país.

capital, va exclamar que allò "no semblava Àfrica". Amb més gràcia, els responsables de *Casseta e Planeta*, els guinyols de la televisió pública O Globo, han advertit a Lula que no s'esforci per portar vestit perquè, simplement, no li queda bé.

Amb aquests condicionants més o menys rellevants, l'executiu de Lula ha intentat governar engegant en un any l'important programa Fam Zero perquè "tots els brasilers facin tres àpats cada dia" al final de la legislatura i ha escollit complicades reformes a nivell tributari, retallades en els beneficis dels funcionaris i decrets polèmics sobre el cultiu dels transgènics. En tots aquests camps, Lula s'ha trobat amb una dura tasca d'equilibris per aconseguir el màxim consens tant amb la resta de partits i agents socials com a dins del seu propi partit. L'ala dura del PT no li ha perdonat ni un grau de tebior i dia sí dia també Lula ha hagut d'esbrincar o expulsar directament membres de l'executiu i dirigents petistes.

No es pot dir tampoc que els brasilers hagin vist acomplertes les promeses de

més llocs de treball i que la reforma agrària anunciada està aturada, però ningú no pot negar la recuperació econòmica del Brasil tenint en compte que els analistes financers s'estiraven els cabells el 2002 davant la possibilitat que guanyés l'esquerra. El Fons Monetari Internacional (FMI) ha ampliat el seu crèdit, la inflació està controlada i el real ha recuperat pes davant el dòlar.

Contrapunt internacional. Les bones vibracions de l'FMI són un reflex de les expectatives que ha creat la política de Lula a nivell internacional. Ho diu el seu biògraf, Candido Mendes: "Entre la política anodina i l'ambició arribista", Lula ha pres consciència tot just assolir el poder que el Brasil és "l'única nació capaç d'influir en aquests moments en el rumb de la perifèria de la globalització". I encara hi ha una altra frase, aquesta pronunciada a Barcelona el novembre passat per Frei Betto, assessor especial del president per al programa Fam Zero: "Brasil vol rescatar la sobirania i la unitat d'Amèrica Llatina, fins i tot amb la in-

tegració de Cuba." Aquesta idea bolivariana, històricament contraposada als interessos dels Estats Units, s'ha concretat en un rearmament de l'aliança del Mercosur per plantar cara als plans de l'administració Bush sobre una àrea de lliure comerç de les Amèriques.

Lula ha desplegat una intensa campanya de recollida de simpaties a nivell mundial amb propostes innovadores en aquestes avorrides cimeres que s'acaben sempre amb molta declaració i pocs acords. Als líders polítics del G-8 reunits a Évian els va proposar lluitar contra la fam al món establint un impost sobre el comerç d'armes i amb líders econòmics de grans empreses com Coca-Cola ha tancat un acord perquè destinin un 1% dels seus beneficis a solidaritat, per exemple costejant milers de menús a un euro per a menors desfavorits. Hi ha un Brasil, doncs, que experimenta, com repeteix insistentment l'anunci de la cervesa Nova Schin. Experimentar en portuguès significa simplement "provar". Per Lula no quedarà.

Albert Balanzà